

ním k životu, 1919, s. 30–57; A. Matula: *Kořeny v moravské půdě*, 1919, s. 15–37; M. Hýsek: M. Paní Urbanová, *Jevišťe* 3, 1922, s. 156–158; A. Mrštík: *Legendy o Maryši, Divadlo* 3, 1922/23, č. 12, s. 3 + *Krvavá pointa, Zvon* 23, 1922/23, s. 144 až 147, 160n., 173n., 188n., 201–203, 216n., 229n., 244n., 257–259 → *Nit' střibrná*, 1926; E. Sokol [K. Elgart Sokol]: Bratři M., *Zvon* 26, 1925/26, s. 617–620, 653–656, 668–671, 681–687; J. Karásek ze Lvovic: Epigon realismu, *Tvůrcové a epigoni*, 1927, s. 68–71; K. Sezima: Umělecký temperament. (V. a. A. M.), *Podobizny a reliefy*, 2., přepr. vyd. 1927, s. 21–45 → *Z mého života* III, 1946; *Horácké listy* 12. 8. 1927, příl. Horácké besedy č. 1 [přísp. A. Novák, J. S. Guth-Jarkovský, K. Elgart Sokol, J. Kalus, B. Mrštíková]; A. Bobrovský: Několik vzpomínek na V. M., *Lidové noviny* 8. 9. 1927; F. X. Šalda: Kolem almanachu Vpád barbarů, *Literární svět* 1, 1927/28, č. 5, s. 5, č. 6–7, s. 6n., č. 8, s. 3n. → *Kritické projevy XIII*, 1963; J. Mahen: In memoriam (o Maryše), *Divadelní list* 7, 1931/32, s. 63; H. Jelínek: V. M., *Lumír* 58, 1931/32, s. 294; O. Fischer: *Činohra Národního divadla do roku 1900* (Dějiny ND IV), 1933, s. 118, 191–195, 234; r. [V. Müller]: Kus Maryšiny historie, *Národní divadlo* 11, 1933/34, č. 5, s. 4n.; A. Skála: 40 let dramatu bratří M. Maryša, *Československé divadlo* 17, 1934, s. 163n., 180n.; B. Mrštíková: *Vzpomínky I–VI, Olomouc–Hejčín 1933–38 + Vzpomínky*, 1940; M. Maralík: V. M. jako kritik, in sb. *O českou literární kritiku. Vůdčí zjevy kritiky let devadesátých*, 1940, s. 140–149; M. Hýsek: *O Josefu Holečkovi – O bratřech M. Dva proslovy*, 1941, s. 15–23; B. Mrštíková: *Mrštíkové*, 1942 + *Po Vilémově smrti*, 1946, oboje → *Vzpomínky* II, 1950; K. P. [Polák]: Mrštíkové..., *Kritický měsíčník* 5, 1942, s. 343n.; K. Milotová: Trojí Maryša, *Divadlo* 29, 1943, s. 121n.; B. Slavík: Nad dílem V. M., *Čtème* 5, 1943, s. 83–85; V. Kolátor: Maryša a Anežka, *Živá tvorba* 2, 1943/44, s. 15, 22; M. Hýsek: K M. Paní Urbanové, in V. M.: *Paní Urbanová*, 1944, s. 93–95; E. Havelka: A. M. prozrazuje tajemství, *Kolo* 11, 1946/47, s. 117n.; *Národní divadlo* 24, 1948/49, č. 3 [obs. J. Honzl: Za novým smyslem hry o Maryši, J. Pokorný: Maryša jako předěl dvou dob, J. Port: V. a. A. M., Maryša 1894–1943 + Glosy k pražským Maryšám, E. Vrchlická: Maryša dnes, J. Blížek: Mrštíkovská bibliografie]; J. Dolanský: Bělinskij a česká literatura, *Slavia* 19, 1949/50, s. 153–207 → *Mistři ruského realismu u nás*, 1960; A. Skála: Maryša na našich scénách, *Acta Musei Moraviae, Scientiae sociales* 37, 1952, s. 415–433; A. Závodský: Ke zrodu dramatu Maryša, *Před oponou*, program SD Brno, 1955, č. 3, s. 7–12, č. 4n.,

s. 4–5; B. Srba: Kolem vzniku prvního českého realistického dramatu rodinného, in *Paní Urbanová*, program insc. Div. brí Mrštíků, 1955, s. 3–8; R. Parolek: V. M. a Nikolaj Dobroljubov (1887 až 1898), in sb. *Pražská universita Moskevské universitě*, 1955, s. 145–161 + Mrštíkové a ruské drama, *Sovětská literatura* 4, 1955, s. 627–638 + V. M. o Dostojevském, *Československá rusistika* 1, 1956, s. 580–591 + Bratři M. a jejich Maryša, in A. a V. M.: *Maryša*, 1956, s. 7–38; S. Utěšený: Maryša ve vývoji českého dramatu, *Vlastivědný věstník moravský* 11, 1956, s. 20, 62; L. Páleníček: Doslov, in A. a V. M.: *Maryša*, 1958, s. 103–125; I. Pfaff: M. kulturní program a pokus o vytvoření jeho tribuny na Moravě, *Vlastivědný sborník Vysočiny* 2, 1958, s. 133; -jb- [Brabec]: V. M. (1863 až 1912), *Literární noviny* 7, 1958, č. 22, s. [5]; R. Parolek: Cesta V. M. k ruskému realismu (1881 až 1887), in *Sborník slavistických prací [...] sjezdu slavistů v Moskvě*, 1958, s. 89–100; A. Dvořák: Doslov, in A. a V. M.: *Maryša*, 1959, s. 83–88; R. Parolek: Cesta V. M. do Ruska (1896) a její výsledky ve světle nových dokumentů, *AUC. Philologica. Slavica Pragensia* 2, 1960, s. 129–137; B. Václavek: V. M., *Literární studie a podobizny*, 1962, s. 175–178; J. Císař: *Život jevišti*, 1962, s. 45, 50, 55, 74, 78–80, 82n., 85, 89n., 92n., 96, 114, 117, 130–133; R. Parolek: M. drama Paní Urbanová, *AUC. Philologica. Slavica Pragensia* 6, 1964, s. 183–199 + *V. M. a ruská literatura*, 1964; J. Brabec: Koncepce realismu T. G. Masaryka, H. G. Schauera a V. M., *Poezie na předělu doby*, 1964, s. 107–124; J. Janáčková: Realistická kritika, in sb. *Z dějin české literární kritiky*, 1965, s. 188–249; sb. *Bratři Mrštíkové a Diváky*, Mikulov 1966; J. Skutil: Mrštíkovský archiv o divadelní činnosti bratří A. a V., I (Poznámky k paní Urbanové a k Maryši), in sb. *Od Hradské cesty*, 1966, s. 78–82; II (Poznámky k dramatu Anežka), tamtéž 1967, s. 52–57; V. Hellmuth-Brauner: Několik glos ke vztahu F. X. Šalda – V. M. (Z korespondence F. X. Šaldy a V. M.), in *Literární archiv* 3–4, 1968/69, s. 45–75; J. Skutil: Historický celonárodní význam dramatu Maryša bratří Mrštíků a její zdroj, in sb. *Od Hradské cesty*, 1970, s. 98–102; M. Honzík: *J. Zeyer a V. M.*, 1970; B. Slavík: *Důvěrný pohled na V. M.*, 1971; J. Hrabáková: Ženské postavy v realistickém dramatu let devadesátých, *Filologické studie* 4, 1973, s. 131–138; DČD III; J. Grossman: O výkladu jednoho textu (Maryša), in sb. *O současné české režii I* (České divadlo VI), 1981, s. 43–52 → *Analýzy*, 1991; F. Černý: Sociální drama bratří Mrštíků, in A. a V. M.: *Maryša*, 1983, s. 293–319; V. Königsmark: A. a V. M.: Ma-

ryša, in sb. *Rozumět literatuře*, 1986, s. 155–161; R. Pytlík: V. M. a F. X. Šalda – dvě koncepce literatury let devadesátých, *Česká literatura* 35, 1987, s. 432–445 → *Na přelomu století*, 1988; A. Horová: Výtvarně kritická a teoretická kapitola v díle V. M., *Estetika* 25, 1988, s. 13–33, s. tit. M. sny o české kultuře → in sb. *Proudý české umělecké tvorby 19. století*, 1990; M. Procházka: Maryša a kritici, *Znaky dramatu a divadla*, 1988, s. 100 až 151; R. Pytlík: *V. M. (Osud talentu v Čechách)*, 1989; V. Štěpán: Tajemná Maryša, *Večerník Praha* 27. 1. 1992 [nález rkp.]; F. Černý: Stoletá Maryša, *Tvar* 5, 1994, č. 10, s. 13; M. Reslová: Mařka a ty druhé, *Hrdinky bratří M. a Gabriely Preissové na psychoanalytické téma, Respekt* 7, 1996, č. 16; V. Smoláková: „– a – co mokřý na jevišti“, *Tvar* 7, 1996, č. 3, s. 10 + Rekonstrukce a úprava textu Maryši, tamtéž, příl. TVARy č. 3 [s V. Morávkem]; *Sborník NM v Praze 2001, ř. A – Historie* 40, č. 3–4 [obs. V. Štěpán: Objevený rukopis Maryši bratří Mrštíků; edice rkp. „Maryša“]; M. Ljubková: Ke genezi Maryši bratří Mrštíků, *Divadelní revue* 13, 2002, č. 1, s. 54–70; M. Kinská: Maryša jako problém dramaturgický, *Disk* č. 5, 2003, s. 73 až 80; L. Vodička: Příběh Maryši a její pout' na divadelní scéně, in A. a V. M.: *Maryša*, Brno 2005, s. 5–10; nesign.: Historie dramatu rodinného, in *Paní Urbanová*, program insc. Klicperovo div. Hradec Králové, 2008. ■ ad Alois M.: *A. M., člověk a dílo*, ed. A. Veselý, Vyškov 1925; nesign.: *Nová česká veselohra, Národní listy* 6. 9. 1916, več.; E. Sokol [K. Elgart Sokol], k šedesátinám, *Niva* 9, 1921, s. 168–170; nekrology: *Právo lidu* 25. 2. 1925 večer; Z. Schmoranz, *Venkov* 25. 2. 1925; F. Götz, *Národní osvobození* 26. 2. 1925; ej., *Československé divadlo* 3 (8), 1925, s. 59; HJ [Jelínek], *Lumír* 52, 1925, s. 112; F. S. Procházka, *Almanach ČAVU* 36, 1926, s. 105–116; A. N. [Novák]: K výročí A. M., *Lidové noviny* 14. 10. 1931; A. Veselý: Památce A. M., *Lumír* 61, 1934/35, s. 294–296; ■ ČHS, Komenský, LČL, Masaryk, Otto, Otto-dod

pj

## Antonín MUŠEK

\* 11. 12. 1821 Praha

† 8. 3. 1875 Kroměříž

Herec, divadelní ředitel.

Syn zámečnicka, mladší bratr herce Hynka M., s nímž bývá zaměňován. Vyučil se soustružníkem. Sloužil u finanční stráže, 1846 byl

ze služby vyvázán. Divadelní dráhu začínal údajně u německých kočujících družin. 1851 nastoupil u J. A. Prokopa, na podzim 1853 se svou partnerkou Johanou Wichnerovou (Vychnerovou) odešel k řediteli Kullasovi, který v tu dobu dával pouze německá představení. Poté se stal členem rekonstruované a počestěné společnosti F. Zöllnera, kterou řídil hospodářský J. Štandera a umělecky J. K. Tyl. Setrval u ní bezmála deset let, s několikaměsíční přestávkou 1859, kdy hrál u německého ředitele K. Löbla. 1862 opustil spolu s manželkou a dalšími herci (manželi Čížkovými a Ryšavými, J. Vilhelmem) Zöllnerův podnik a nastoupil u ředitele A. Szeninga, kde od 1864 zastával funkci správce a byl pochvalně hodnocen za výborný výběr repertoáru. T. r. žádal o koncesi, nebylo mu však vyhověno, uspěl až v listopadu 1865; v žádosti vedle osobních a rodinných dat (věk čtyřicet šest let, manželství s J. Wichnerovou, šest dětí) uváděl, že v minulém roce převzal vedení Szeningovy společnosti. Koncese mu byla udělena pro Moravu a Slezsko (vyjma Brna a Olomouce), až do 1874 o ni každoročně žádal u místodržitelského úřadu v Brně a byla mu obnovována, avšak povolení pro Čechy opakovaně odmítáno. Po manželčině smrti v květnu 1866 (zemřela v Třebíči na cholera) propadal melancholii, posléze zcela ztratil zájem o řízení společnosti a v červnu 1871 je svěřil herci J. Součkoví. Po jeho odchodu k ředitelce A. Libické společnosti opět vedl sám. Zemřel v chorobinci Milosrdných sester v Kroměříži, kde byl pohřben. Z potomků, kteří se věnovali divadlu, se prosadil jako herec a ředitel nejstarší Antonín Jan (1851–1933), herecky činná dcera Anna (1860–1942) se provdala za herce F. Kaňkovského.

M. herecké výkony trpěly zpočátku zejména nedostatky v mluvním projevu (protahování koncovek, málo plynulý přednes patrně způsobený nedostatečným memorováním rolí). Postupně se však vypracoval v dobrého představitele menších charakterních rolí a spolu s F. J. Čížkem a K. Ryšavým tvořili v Zöllnerově souboru spolehlivé herecké trio. Podle referátů v tisku, jen výjimečně ko-

mentujících konkrétněji jeho výkony, vynikal přirozenou hrou jak v gestech, tak v řeči. U své společnosti zastával obor otců, z něhož mu byly nejbližší sentimentální, tklivé typy.

Ve svém nepočteném souboru čítajícím mezi deseti až sedmnácti herci M. zaměstnával A. Houdka, V. Sýberta, J. Součka, J. L. Turnovského, A. Rajska (provd. Turnovskou), její a Tylovy dcery Elišku a Marii (zemřela na černé neštovice na štaci v Morkovicích 1868), M. Rottovou, jednu z nejtalentovanějších venkovských hereček. Syn Antonín hrál milovnícké role a těšil se velké oblibě u ženské části publika. Nakrátko se u M. na své potulné pouti zastavil F. Krumlovský. Společnost vystupovala v Blansku, Frenštátu p. Radhoštěm, Holešově, Ivančicích, Kojetíně, Kroměříži, Místku, Ostravě, Plumlově, Přerově, Příboru, Tišnově, Třebíči, Valašském Meziříčí aj. V prostředí dosud málo dotčeném českým divadlem mělo M. působení průkopnický ráz; v době jeho příchodu na Moravu tu vedle šestnácti německých společností kočovaly jen dvě české – Svobodova a Štänderova. Do řady míst přijížděl jako první český divadelní ředitel, např. do Moravské Ostravy 1870. Ovlivněn tříletou spoluprací s Tylem u Zöllnerovy společnosti sdílel jeho představu o národní a osvětové funkci kočujícího divadla a vycházel také z jeho dramaturgie. Na repertoáru měl značný počet Tylových původních her (*Krvavý soud aneb Kutnohorští haviři*, *Jan Hus*, *Tvrdohlavá žena*, *Paličova dcera*, *Chudý kejklíř*, *Lesní panna*), úprav a překladů (Angely: *Národní merenda*; Told: *České amazonky*; Varry: *Císař Josef II.*; Rosier: *Víra, naděje a láska*). Vedle toho uváděl osvědčené kusy vídeňské a německé provenience (Kaiser: *Mnich a voják*, *Bratr honák*; Kronosová: *Silfida*; Birch-Pfeifferová: *Diblík, šotek z hor*, *Zvonik u Matky boží*; Franulová v. Weißenthurn: *Jan, vévoda finský*; Raupach: *Mlynář a jeho dítě*; Nestroy: *Lumpacivagabundus*). Lokální kritika cenila hlavně jeho repertoár český (Štěpánek: *Čech a Němec*; Klicpera: *Jan za chrta dán*, *Divotvorný klobouk*; Řezníček: *Syn chudého otce*; Svoboda: *Karel Škreta*; Kolár: *Monika*, *Magelona*, *Žižkova smrt*; Vlček: *Milada*;

Kolovrat-Krakovský: *Na rozcestí*) a francouzský (Sardou: *Paragrafy na střeše*, *Starí mládeenci* ad.).

#### ROLE

Prokopova spol.

Václav (J. Vlach: *Pokuta z lásky*), Hrabě Plavenický (F. Kaiser: *Bratr honák aneb Venkované v hlavním městě*) – 1851; Krejčí (S. H. Mosenthal: *Debora*), Jonáš (E. Raupach: *Mlynář a jeho dítě*), Špiglberk (F. Schiller: *Loupežníci*), Jonatan (Ch. Birch-Pfeifferová: *Štefek Langer z Hlohova*), Arnold Ottovaldský (J. N. Štěpánek: *Obležení Prahy od Švejdlů*), Spiridion (J. J. Kolár: *Monika*), Jacques Didier (F. Pyat: *Hadrník pařížský*), Karel II. (Dumanoir, A. Dennery: *Král, hrabě a zpěvkně aneb Zasnoubení před popravou*), Vypovídá (A. v. Kotzebue: *Husité u Naumburku léta 1432*), Dobrohost Miletnický (J. N. Štěpánek: *Rozkotání hradu Kunětického aneb Jaroslav a Blažena*), Zapletal (Ch. Birch-Pfeifferová: *Sládkova dcera a panská rodina*), Vejskal (J. Nestroy: *Rozervanec aneb Strašidlo ve sklepe*), Byd (V. K. Klicpera: *Jan za chrta dán*), Koděra (J. K. Tyl: *Paní Marjánka, matka pluku*), Dubský (A. Fredro: *Pan Čapek aneb Cožpak mne neznáte?*), Vavřinec Beildeck (Ch. Birch-Pfeifferová: *Jan Guttenberg, vynálezce kněhotisku*), Baron Radoveský (J. K. Tyl: *Bankrotář a kramářka aneb Měšťanská čest*) – 1852.

Zöllnerova spol.

Kosmas Vejvoda (J. K. Tyl: *Chudý kejklíř*) – 1856; Rychtář (F. Kaiser: *Fraška je dobrá medicína*), Clopin Troufou (Ch. Birch-Pfeifferová dle V. Huga: *Zvonik u Matky boží*), Prokop Podivín (A. Bäuerle: *Zeman ze starého času aneb Cop a frak*) – 1858; Zahrádka (R. Benedix: *Pan strejček*), Valenta (J. K. Tyl: *Paličova dcera*), Starý Barták (Ch. Birch-Pfeifferová dle G. Sand: *Diblík, šotek z hor*), Rychnovský (E. Raupach: *Mlynář a jeho dítě*), Záruba (K. A. Görner: *Manžel bez ženy, otec bez dítěte*) – 1859; Pavel (J.-B. Rosier: *Víra, naděje, láska*), Bonifác Bonafides (J. K. Tyl: *Jiříkovo vidění*), Kvasnička (týž: *Paní Marjánka, matka pluku*), Braske (J. Franulová v. Weißenthurn: *Jan, vévoda finský*), Lambert (J. J. Kolár: *Monika*), Zavadil (F. Kaiser: *Dráteník*), Šimon Veselský (týž: *Kněz a voják*), Major (A. v. Kotzebue: *Roztržení aneb Starí spolubojovníci*), Starý Litov (J. J. Řezníček: *Syn chudého otce*), Pán z Ledvína (F. Hopp: *Státek Záhvoda*), Maximilian (F. Schiller: *Loupežníci*), Pohořalský (V. K. Klicpera: *Divotvorný klobouk*), Pírko (F. Kaiser: *Krejčí co lékař*), Sedlák Kotrba

(týž: *Paní hospodská aneb Železnice v horách*) – 1860; Ondřej z Řičan (V. Hálek: *Záviš z Falkenštejna*), Zachariáš Brumbál (L. Feldmann: *Po svatbě aneb Nehody nového manžela*) – 1861; Špindler (K. Haffner, ú. J. E. Kramuele: *Muž národa*, i Muškova spol. 1871) – 1862.

#### PRAMENY A LITERATURA

AMP: Soupis pražských domovských příslušníků [otec Muschek Ignatz, 1794; Muschek Anton, 1821]. NA: fond PM 1861–1870, kart. 871, sign. 8/6/12/154 [koncese]. NMD: cedula spol. Prokopovy. MZA: Sbirka matrik, 7930 Kroměříž–sv. Mořic, matrika zemřelých 1851–1879, s. 435, obr. 221. ■ *Lumír* 2, 1865, s. 688, 736 [Szeningova spol.]; *Moravská orlice* 8. 5. 1866; 12. 1. a 14. 2. 1867; 28. 8. 1869; 6. 6. 1871; 7. 1. 1873 [vše M. spol.]; 13. 3. 1875 [úmrtí]; *Česká Thalía* 2, 1868, s. 246, 277; tamtéž 3, 1869, s. 119, 125; tamtéž 4, 1870, s. 46, 77, 151 [vše M. spol.]; J. L. Turnovský: *Z potulného života hereckého*, 1882, s. 164n. + Herecké společnosti české, in *Příspěvky k dějinám českého divadla*, usp. J. Ladecký, 1895, s. 106n.; V. K. Blahník: *J. K. Tyla had z ráje*, 1926, s. 219; V. Štein Táborský: *Dějiny venkovských divadelních společností*, 1930, s. 89n.; J. Šácha: *Dějiny kočovných divadelních společností na Moravě ve druhé polovině XIX. století*, dis., FF MU 1953, s. 148–174, 423; J. Knap: *Zöllnerové*, 1958, s. 63, 67, 85, 89, 91, 93, 96, 102–107, 109, 129 + *Umělcové na pouti*, 1961, s. 20, 24, 39, 56n., 61; P. Marek: *Štänderové*, Prostějov 1995, s. 3–11.

mv – šrm

#### Hynek MUŠEK

\* 8. 11. 1812 Praha

† 14. 11. 1894 Zlonice

Herec, divadelní ředitel.

Křtěn Ignatz Johann. – Nemanželský syn M. Buchtálkové a zámečnického tovaryše Ignáce M., legitimován sňatkem rodičů 29. 1. 1815. Vyučil se ševcem, ale již 1831 zběhl k divadlu. Také jeho mladší bratr Antonín se stal hercem, později provozoval kočující společnost. M. začínal a bezmála dvě desítky let působil u německých kočujících společností. Od 1850, kdy nastoupil k Prokopově společnosti, se jeho dráha spojila s českým divadlem. 1856 se oženil s Mathildou Lecomteovou (1816–1874), s níž měl již několik dětí. 1859

nastoupil s manželkou ke společnosti J. Kullase řízené J. Štänderou. Za prusko-rakouské války 1866, kdy společnost hrála německy pro pruské vojáky, se M. jako jeden z nemnoha členů souboru dobře ovládajících němčinu stal jejich oporou. U Kullase byl nejméně do 1867, údaje pro konec tohoto i pro další angažmá chybí. 1875 se jako vdovec oženil s Johannou Kučerovou. Od sedmdesátých let působil u V. Prokopové, kde se v další dekádě stal artistickým správcem jeho syn Josef, který po ředitelčině smrti (1887) podnik převzal. M. setrval v souboru do 1893, kdy obdržel koncesi a ustavil vlastní společnost. V žádosti uvedl, že pro vysoký věk nemůže pokračovat v herecké činnosti. Když následujícího roku zemřel, koncese byla převedena na vdovu Johannu.

Divadlu se věnovali všichni potomci: synové Karel (\*1840), Vojtěch (1842–1878), Josef (1848–1822) a Alois (1851–1898), dcery Antonie (1838–1908, provd. Faltysová), Josefa (1845–1941, provd. Červíčková) a Anežka (\*1854, provd. Brázdová).

Z německé etapy M. herecké dráhy je dosud známa jediná role (Ritter Hardomir, Štěpánek: *Die Veste Kunietitz oder Jaroslav und Blažena*, 20. 6. 1835 Kunětický hrad) u družiny J. Prevora (Prevorsche Schauspieler-Gesellschaft). U českých společností se uplatňoval jednak v komických postavách, jednak v rolích intrikánů a otců. V mluvním i v pohybovém a mimickém projevu tíhl k přehnané nadsázce a teatrálnímu patosu, mluvu často deformoval nepřirozeným akcentováním konců slov. Rád hrával ve starých kusech, v nichž mohl uplatnit drastickou komiku (např. zbrojnoš Kašpar v Henslerově hře *Đáblův mlejn na Vídeňské hoře*). Venkovské publikum v padesátých letech vděčně přijímalo jeho komediální výkony, oblíben byl zvláště jako Kilián z Tylovy *Paní Marjánky, matky pluku*. Kritika jej oceňovala spíše ve vážných a intrikánských rolích (Franc v Schillerových *Loupežnicích*). Stěžejní M. roli byl Valenta z Tylovy *Paličovy dcery* (hrál ji údajně dvěstěkrát). Velice si na ní zakládal a 1881 v Klatovech v ní oslavil padesátileté herecké jubileum. Díky neselehávající paměti podával i ve stáří spolehlivé výkony, avšak od sedmdesátých let